

Památka na jakéhosi českého poutníka nedaleko městečka Arzúa

te vzkazy nejen v psané podobě, ale třeba i ve formě samolepek umístěných na rubovou stranu dopravních značek. V tomto případě našince potěší nálepka s hřejivými českými slovy „Zde je položena nástraha proti hlodavcům. POZOR, NEDOTÝKATI SE!“, která jsou doplněna obrázkem lebky se sympatickým potkanem v pozadí. Přiznám se, že netuším, proč kterýsi z českých poutníků tuto samolepku umístil na značku kdesi před Arzúou. Avšak v záplavě španělských a anglických textů, jež jsem cestou minul, se na pomyslném žebříčku, který jsem si v tomto ohledu vedl, umístila na prvním místě.

CO TEĎ ASI DĚLÁ ČLEN PLATINOVÉHO PROGRAMU?

Zcela nejvyšší ligou v této disciplíně jsou spontánně vytvářené milníky, které mnohdy spíše připomínají jakási pohanská obětiště. Je ale fakt, že se jedná o pohanská obětiště často vycházející z křesťanských základů – kráčíme přece jen po cestě, která vznikla s náboženským účelem. Kolikrát minete místo, kde kdosi vytvořil jednoduchý kříž. A lidé kříž postupně začali zdobit, zanechávali zde další a další drobnosti, až se postupně přetvořil v nezvyklý věšák plný cingr-látek, vlaječek, roztrhaných bot nebo i fotografií.

Byl jsem na cestě teprve pár hodin, když jsem na jeden z takto ozdobených křížů narazil. A jak jsem si jej tak prohlížel, najednou na mě z hromady vzpomínek na stovky poutníků vykoukl i jakýsi průkaz. Byla na něm fotografie vlasatého mladíka a velký nápis „McDonald's Platinum Program“ doplněný drobným textem, že jde o legitimaci pro kanadské zaměstnance nadnárodního řetězce rychlého občerstvení. S dovětkem, že tento řetězec byl vyhodnocen jako nejlepší zaměstnavatel. Tehdy jsem si naplno uvědomil, že Camino de Santiago rozhodně není obyčejná túra. Mládenec, který zde ten průkaz zanechal, se zřejmě naplno rozhodl něco dělat se životem. Možná to bylo tak, že uprostřed směny prostě sundal zástěru, kterou vzápětí hodil na hlavu idiotskému šéfovi, a dal vale dosavadní buzeraci v rozpáleném bufetu, kde

Takto vypadá většina sloupků – bez kilometrovniku a k tomu se vzkazem. Je zde napsáno: „Pokud jste vyšli brzo z toho důvodu, že je chladněji, proč si rovnou nevzít auto s klimatizací?“

jak na běžícím pásu připravoval molitanové housky s fláкотou masa, aniž by mu práce přinášela uspokojení. Se vztyčenou hlavou a úsměvem na tváři odešel otevřenými dveřmi, koupil si letenku do Madridu a konečně si uvědomil, že život se má užívat, nikoli přežívat. A když viděl tento zdobený kříž, u něhož mnoho poutníků zanechalo nějakou památku na svůj dosavadní život, symbolicky zde pohřbil svoji někdejší existenci v podobě pracovníka otročičího pro „nejlepšího zaměstnavatele“ a naplno začal žít tu novou.

Častokrát si na tohoto neznámého poutníka vzpomenu a říkám si, co asi dělá. A věřím tomu, že cesta

Co asi dělá bývalý člen platinového programu, jenž sekl s prací u McDonald's, vypravil se na camino a zde spolu s tímto průkazem zanechal i svůj dosavadní život, který ho zjevně neuspokojoval?

Jak Galicijci objevili dokonalý marketing

Poutníků se do Santiago de Compostela vydávají ročně možná i desítky tisíc. To už je samozřejmě solidní číslo, které má i znatelný vliv na ekonomiku podél celé trasy – a zejména pak její poslední část v Galicii, kudy lidí s holí a ve zmačkaných kloboucích proudí nejvíce. Pro značnou část Galicijců je svatojakubská cesta doslova svatým Grálem pro jejich peněženky, protože je třeba si přiznat, že jinak by tento kraj byl tou nejzapadlejší výspou Evropy, po níž by neštěkl ani pes, a řada lidí by ani nevěděla, kde jej hledat. Mnoho místních už pochopilo, že poutníci do zdejších končin přinášejí nemalý peníz, a tak již dávno opustili tradiční zemědělství (které zde také není zrovna rozvinuté) a své domovy přeměnili

Jeden z jednoduchých křížů podél cesty, který vyzdobili poutníci a nechali u něj něco na památku.

do Santiago v jeho nitru pořád někde je, a on proto žije mnohem zajímavější život, než když v Torontu či ve Vancouveru nastupoval do letadla a asi ani nevěděl, proč se do té vzdálené Evropy vlastně vydává.

Tenhle stolek vypadá, že u něj proběhla hodně veselá party. Ve skutečnosti se jedná o reklamní poutač.

na poutnické ubytovny či prodejničky všeho možného a nemožného. Velká konkurence panuje mezi hospůdkami, restauracemi, bistry a dalšími občerstvovnými. V jejich případě je nutné zaujmout poutníky také něčím jiným než obvyklým Menú del día, které je v každé hospodě víceméně obdobné. Na velmi originální, ale přitom levný marketing přišli v jedné hospůdce, která stojí ve vsi O Pino.

Zde si uvědomili, že poutníci logicky mají žízeň, k jejímuž uhašení značná část volí rezavý mok. Pravověrní pivaři se teď možná ušklíbou, ale v případě jednoduchého bufetu je mnohem snazší prodávat pivo v lahvích, a nikoli čepované. K tomuto závěru asi došel i majitel zmíněné hospody. A tak denně radši tahal desítky bas s lahvemi, než aby den co den čistil trubky a narážel pět nových sudů. Ale jednou ho při přenášení bas asi chytl hexenšus, a tak s basou rozčileně třískl o zem. Lahve o sebe cinkly a jemu se rozsvítilo v hlavě – proč se vláčet s prázdnými lahvami zase zpátky do pivovaru, když můžou zůstat tady? Vždyť jich je tolik, že mohou samy o sobě posloužit jako lákadlo pro další poutníky.

Takže to pak takhle jdete vesnicí a najednou se před vámi za zatáčkou zjeví hospoda se zahrádkou, která je doslova poseta prázdnými lahvami. Jsou to tisíce prázdných lahví, které jsou navrstveny na zídce a jednom stolku, většina z nich je navíc doplněna nějakým vzkazem, v němž poutník, který zde svlažil své vyprahlé hrdlo, sděluje své pocity. Řeknu vám, je to opravdu netradiční reklama, která člověka nutí zastavit a minimálně si ji vyfotit, většinou však i zakoupit plnou láhev a ono vyprahlé hrdlo pěnivým mokem pořádně prolít.

Čili když si shrneme všechny klady, které jsou s tímto spojené – láhev obsahuje pivo, které člověka láká k osvěžení, a sama láhev se posléze stává marketingovým sdělením. Člověk tak vlastně platí nejen pivo, ale přímo i onu reklamu, takže do ní není třeba vůbec investovat. A co je nejlepší – sám navíc lahev doplní i nějakou malůvkou či vzkazem, který

Láhev kam až oko dohlédne

Myslím, že taková reklama by fungovala i u nás.

láká dalšího kolemjdoucího. Neplatíte grafiky, copywritery ani lepiče reklamních ploch. Vše na jednom místě, vše zaplacené a vše originální. Dokonalý marketing.

Milí majitelé bufetů a restaurací, tímto ode mě dostáváte tip, jak přilákat další hosty. Můžete mi věřit, že opravdu funguje. Jen je otázka, za jak dlouho v našich krajích nashromáždíte tolik prázdných lahví, aby opravdu sloužily jako reklamní plochy – asi to bude trvat trochu déle než na svatojakubské cestě s desítkami tisíc poutníků ročně, ale víte, co se říká: „Trpělivost přináší růže.“ A v tomto případě i zákazníky.

Křížky a kříže

Svatojakubská cesta je v první řadě cestou duchovní, respektive náboženskou. To bez váhání odkývají i lidé, kteří se na ni vydávají z jiných důvodů, ať už je to turistika, sport anebo zkrátka snaha zkusit něco zajímavého a nového. Náboženský aspekt je velmi patrný z křížů, které člověk na cestě potkává. V tomto ohledu je však zajímavé, že jich podél ní rozhodně nestojí takové množství jako v českých zemích, kde u každé polňačky je co kilometr nějaký ten Kristus Pán, případně boží muka. Kříže na Caminu jsou poněkud nenápadné, případně se na jejich vzniku podílejí sami poutníci, kteří jim dodávají nezaměnitelně půvabný charakter rukodělné tvorby.

Zajímavé nenápadné kříže najdete třeba v Sarrii. Ale musíte být opravdu všímaví a koukat se vpravo vlevo, jinak je minete bez povšimnutí. Jsou totiž zasazeny do kamenné zídky, kolem níž jdete v kopci za posledními domy městečka. Musím říct, že sám o nich píšu jen díky šťastné náhodě, která chtěla, abych toto místo prošel dvakrát. Nebyl jsem si jistý,

Kříž zasazený do zídky v Sarrii

zda jdu správně, a proto jsem se vracel, abych si zkontroloval předchozí odbočku. Křížů jsem si všiml až při druhé cestě. Je ale fakt, že mezitím se trochu víc rozednělo, a tak je možné, že kříže, mající prakticky totožný odstín jako okolní kameny v zídce, byly najednou více viditelné.

Jiný zajímavý kříž mají v O Pedrouzu. Tento je pro změnu viditelný až moc, spíš vás však zaujme jeho umístění. Tvoří totiž střed miniaturního kruhového objezdu. Ten neměl klasický ostrůvek porostlý travou, objezd byl vyznačen jen barvou. Lze se domnívat, že před časem zde byla klasická křižovatka v podobě písmene Y, u jejíhož kraje stával onen křížek. Pak ji ale silničáři rozšířili, kříž však nechali na svém místě a jen

Kříž coby střed kruhového objezdu v O Pedrouzu

Jednoduchý křížek ze dvou dřevěk a provazu

Amatérské kříže podél cesty vznikají spontánně. Už jsem psal o velkém dřevěném kříži nedaleko Portomarinu, jež kdysi vyrobil nějaký poutník a jeho následníci zde od té doby větší nejrůznější cingrlátka anebo nechávají různé artefakty například v podobě platinových karet do McDonalds. Jinde naopak najdete křížky velice malé, vzniklé třeba jen ze dvou

A ještě jednodušší křížek sestávající ze dvou klaciků

kolem něj nalili asfalt, čímž vznikla nová kruhová křižovatka s křížem uprostřed.

Zřejmě nejfotografovanějším křížem je ten na mysu Finisterre. Ony jsou tam tedy dva, raději si vybrat z vysokého, anebo malého, který je na druhou stranu více fotogeničtější. Zájem o ně je zde tak velký proto, že další kříže na cestě zkrátka potkat nemůžete. Jste prostě na konci světa – a tak co chcete udělat jiného, než cvaknout snímek s křížem, který strmí přímo nad modrou hladinou, za jejímž obzorem podle středověkých poutníků končil svět?

Dva křížky na konci světa, mysu Finisterre. Ta póza s rukama na obrázku vlevo je gesto, které zde vidíte asi nejčastěji.

Romantické putování s oslem

Když si jdete vyřídit credencial, tedy poutnický průkaz, do nějž během cesty získáváte razítka ze zajímavých destinací, ptají se vás na různé údaje. Samozřejmostí je jméno, příjmení a také bydliště (které není vždy úplně přesné – kvůli neznalosti místopisu České republiky mi úředník do položky Dirección, tedy adresa, napsal Praga; nějaká Třebíč ho vůbec nezajímala, byť název mého milovaného rodného města měl přímo před sebou na občance, kterou jsem mu předložil). Zcela dole v credencialu se pak vyplňuje, jakým způsobem se vlastně do Santiagu hodláte dostat. Já měl v průkazu zaškrtnutou položku „a pie“, tedy pěšky, dalšími bylo „en bicicleta“ a „a caballo“ – na kole a na koni. Brtničtí poutníci, kteří měli malinko odlišné průkazy, zde ještě mohli zaškrtnout „a vela“, což znamená plachta. Lze předpokládat, že tuto položku využívají třeba poutníci ze Spojeného království, kteří na španělské břehy míří lodí a zbytek dojdou pěšky. Jiné vysvětlení nemám.

Zajímalo by mě, co měl vlastně v credencialu zaškrtnuté poutník, kterého jsem potkal v Santiagu a který vzbuzoval pozornost všech kolemjdoucích. Po ulicích tohoto cílového města sice kráčet pěšky, na špagátu si však vedl šedivého oslíka. Zatímco majitel zvířete si nesl jen malý batůžek, oslík byl obtěžán hromadou věcí včetně lan či umělohmotného kbelíku. S největší pravděpodobností si chlapík nejspíš nechal zaškrtnout pěší variantu, oslík ale každopádně v případě nouze může fungovat také jako dopravní prostředek.

Cestování s oslem je asi diametrálně odlišné od toho pěšího či cyklistického. Člověk musí zřejmě hodně plánovat, protože rozhodně ne v každém albergue jsou připraveni na to, aby vás ubytovali i se zvířetem. Asi je tedy nutné spíše využívat ubytovny pro jezdce na koních, zároveň ale nelze počítat s tím, že byste ujeli, tedy spíše ušli, stejnou denní dávku jako oni. Myslím, že osel i jeho majitel tedy musejí být spíše připraveni na spaní pod širákem než v pohodlné posteli, případně ve stáji. Stejně jako o koně i o osla je potřeba jaksepatří se starat, krmit ho, ošetřovat... A samozřejmě musíte počítat i s tím, že si oslík leckdy

Poutník s oslíkem v ulicích Santiagu de Compostela

postaví hlavu, začne okusovat bodláky u cesty a vy s ním nehnete ani heverem. Vaši cestu určujete nikoli vy sami, ale krásná nemá tvář, na niž jste nejspíš občas pořádně naštvaní, ale kterou právě pro její svéhlavost bezmezně milujete.

Když nad tím tak uvažují, je to krásná romantika, nemyslíte?